

tum Apostolus Filii distat a Filio, quamvis dixerit, « Qui » accipit si quem misero, me accipit : » tantum et Filius distat a Patre, quamvis dixerit : « Qui autem me accipit, » accipit eum qui me misit. » Sed si hoc dicis, oblitus es hæretice gradus tuos. Si enim tanto intervallo propter hæc Domini verba Filium a Patre, quantum Apostolum distinguis a Filio, ubi positurus es Spiritum sanctum? Excidit-ne tibi, eum vos ponere solere post Filium? Erit ergo ipse inter Apostolum et Filium; et multo amplius distabit Filius ab Apostolo quam Pater a Filio. An forte ut inter Filium et Apostolum, atque inter Patrem et Filium maneat paribus intervallis ista distinctio, æqualis erit Spiritus sanctus Filio? Sed nec hoc vultis. Ubi ergo eum posituri estis, si quanta Filium Patri, tanta Apostolum Filio discretionem supponitis? Cohibete itaque vestræ præsumptionis audaciam; et in his verbis nolite quærere quantam Filii et Apostoli, tantam Patris Filiique distantiam. Ipsum Filium audite potius dicentem : « Ego et » Pater unum sumus¹. » Ubi veritas vobis inter Genitorem et Unigenitum nullam distantiam suspicionem reliquit, ubi gradus vestros Christus elisit, ubi scalas vestras petra confregit.

III. Sed hæreticorum calumnia refutata, quonam modo nos accepturi sumus hæc dominica verba, « Qui accipit » si quem misero, me accipit; qui autem me accipit, accipit eum qui me misit? » Si enim voluerimus intelligere ideo dictum, « Qui me accipit, accipit eum qui me » misit, » quod unius naturæ sint Pater et Filius: consequens videbitur ex eorundem verborum regula, qua dictum est : « Qui accipit si quem misero, me accipit, » ut unius naturæ sit Filius et Apostolus. Posset quidem non inconvenienter et hoc intelligi, quoniam geminæ est ille

¹ Joan. x, 30.

gigas substantiæ, qui exultavit ad currendam viam¹: « Verbum enim caro factum est², » hoc est, Deus homo factus est. Proinde ita dixisse posset videri, « Qui accipit » si quem misero, me accipit » secundum hominem : « Qui autem me » secundum Deum « accipit, accipit eum » qui me misit. » Sed cum ista dicebat, non ab illo naturæ unitas; sed in eo qui mittitur, mittentis commendabatur auctoritas. Sic itaque eum qui missus est unusquisque accipiat, ut in illo eum qui misit attendat. Si ergo attendas Christum in Petro, invenies Discipuli præceptorem: si autem attendas Patrem in Filio, invenies Unigeniti Genitorem: ac sic in eo qui missus est, sine ullo accipis errore mittentem. Ea quæ sequuntur in Evangelio, non sunt temporis brevitate coarctanda. Et ideo sermo iste, charissimi, vel ovium sanctarum cibus, si sufficit, salubriter capiatur: si exiguus est, desiderabiliter ruminetur.

TRACTATUS LX.

In illud : *Cum hæc dixisset Jesus, turbatus est spiritu.*

I. Non parva³, fratres, ex Evangelio beati Joannis nobis proponitur quæstio, ubi ait : « Cum hæc dixisset Jesus, turbatus est spiritu, et protestatus est, et dixit : » Amen, amen dico vobis, quia unus ex vobis tradet me⁴. » Hinc-ne turbatus est Jesus, non carne, sed spiritu, quia dicturus fuerat : « Unus ex vobis tradet me? »

¹ Psal. xviii, 6. — ² Joan. 1, 14. — ³ Vide D. Guillon, tom. xxi, p. 381-383. — ⁴ Joan. xiii, 21.

Numquidnam illi hoc tunc primum venit in mentem, vel tunc primum ei subito revelatum est, eumque repentina tanti mali novitas turbavit? Nonne hinc paulo ante loquebatur dicens: « Qui manducat mecum panem, levabit » super me calcaneum ¹? » Nonne etiam jam superius dixerat: « Et vos mundi estis, sed non omnes ²? » Ubi Evangelista subjunxit: Sciebat enim quisnam esset qui traderet eum: quem jam et ante significaverat dicens: « Nonne ego vos duodecim elegi, et unus ex vobis diabolu^s est ³. » Quid est ergo quod nunc « turbatus est » spiritu, cum protestatus est, et dixit: Amen, amen » dico vobis, quia unus ex vobis tradet me? » An quia eum jam fuerat expressurus, ut non lateret in cæteris, sed discerneret a cæteris, ideo « turbatus est spiritu? » An quia ipse traditor jam fuerat exiturus, ut Judæos, quibus Dominus ab eo traderetur, adduceret, turbavit eum imminens passio, et periculum proximum, et traditoris impendens manus, cujus fuerat præcognitus animus? Tale quippe hoc est quod Jesus « turbatus est spiritu, » quale etiam illud quod ait: « Nunc anima mea turbata est, et » quid dicam ⁴? » Pater salva me ex hora hac, sed propterea veni in horam hanc. Sicut ergo tunc ejus anima turbata est hora propinquante passionis: ita etiam nunc exituro Juda atque venturo, et propinquante tanto scelere traditoris, « turbatus est spiritu. »

II. Turbatus est ergo potestatem habens ponendi animam suam, et potestatem habens iterum sumendi eam ⁵. Turbatur tam ingens potestas, turbatur petrae firmitas: an potius in eo nostra turbatur infirmitas? Ita vero: nihil indignum credant servi de Domino suo, sed agnoscant se membra in capite suo. Qui mortuus est pro nobis, tur-

¹ Joan. xiii, 18. — ² Ibid. 10. — ³ Id. vi, 71. — ⁴ Id. xii, 27. — ⁵ Id. x, 18.

batus est idem ipse pro nobis. Qui ergo potestate mortuus est, potestate turbatus est: qui transfiguravit corpus humilitatis nostræ conforme corpori gloriæ suæ, transfiguravit etiam in se affectum infirmitatis nostræ, compatiens nobis affectu animæ suæ ¹. Proinde quando turbatur magnus, fortis, certus, invictus, non ei timeamus quasi deficiat: non perit, sed nos quærit. Nos, inquam, nos omnino sic quærit: nos ipsos in illius perturbatione videamus, ut quando turbamur, non desperatione pereamus. Quando turbatur qui non turbaretur nisi volens, eum consolatur qui turbatur et nolens.

III. Pereant argumenta philosophorum, qui negant in sapientem cadere perturbationes animorum. « Stultam fecit Deus sapientiam hujus mundi: » et, « Dominus novit cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt ². » Turbetur plane animus christianus, non miseria, sed misericordia: timeat ne pereant homines Christo, contristetur cum perit aliquis Christo; concupiscat acquiri homines Christo: lætetur cum acquiruntur homines Christo, timeat et sibi ne pereat Christo, contristetur peregrinari se a Christo; concupiscat regnare cum Christo, lætetur dum sperat se regnaturum esse cum Christo. Istæ sunt certe quator quas perturbationes vocant, timor et tristitia, amor et lætitia. Habeant eas justis de causis animi christiani, nec philosophorum Stoïcorum, vel quorumque similium consentiantur errori: qui profecto quemadmodum vanitatem existimant veritatem, sic stuporem deputant sanitatem; ignorantes sic hominis animum, quemadmodum corporis membrum, desperatius ægrotare, quando et doloris amiserit sensum.

IV. Sed dicit aliquis, Numquid animus Christiani debet etiam morte impendente turbari? Ubi est enim quod

¹ Philip. iii, 21. — ² I Cor. i, 20, et Psal. xciii, 11.

ait Apostolus, concupiscentiam se habere dissolvi et esse cum Christo¹: si illud quod concupiscit, potest eum turbare cum venerit? Facile est quidem istis ad hæc respondere, qui et ipsam lætitiã perturbationem vocant. Quid si enim propterea morte imminente turbatur, quia morte imminente lætatur? Sed hoc, inquiunt, gaudium, non lætitiã nominanda est. Quid est hoc, nisi easdem res sentire, et rerum nomina velle mutare? Verum nos sacris litteris accommodemus auditum, et secundum ipsas potius istam quæstionem Domino adjuvante solvamus: nec quoniam scriptum est: « Cum hæc dixisset Jesus, turbatus est spiritu, » dicamus eum lætitiã fuisse turbatum; ne verbis suis nos ipse convincat ubi dicit: « Tristis » est anima mea usque ad mortem². » Tale aliquid etiam hic intelligendum est, quando suo traditore jam tunc solo exituro, et cum suis sociis continuo redituro, « Jesus turbatus est spiritu. »

V. Firmissimi quidem sunt Christiani, si qui sunt, qui nequaquam morte imminente turbantur: sed numquid Christo firmiores? Quis hoc insanissimus dixerit? Quid est ergo quod ille turbatus est, nisi quia infirmos in suo corpore, hoc est in sua Ecclesia, suæ infirmitatis voluntaria similitudine consolatus est: ut si qui suorum adhuc morte imminente turbantur in spiritu, ipsum intueantur, ne hoc ipso se putantes reprobos, pejore desperationis morte sorbeantur? Quantum itaque bonum de participatione divinitatis ejus expectare et sperare debemus, cujus nos et perturbatio tranquillat, et infirmitas firmat? Sive ergo isto loco ipsum Judam pereuntem miserando turbatus est, sive sua morte propinquante turbatus est: non est tamen ullo modo dubitandum, non eum animi infirmitate, sed potestate turbatum, ne nobis desperatio salutis oriatur,

¹ Philip. 1, 23. — ² Matth. xxvi, 38.

quando non potestate, sed infirmitate turbamur. Carnis quippe ille gerebat infirmitatem, quæ infirmitas resurrectione consumpta est. Sed qui non solum homo, verum etiam Deus erat, ineffabili distantia universum genus humanum animi fortitudine superabat. Non ergo aliquo est cogente turbatus, sed turbavit semetipsum, quod de illo evidenter expressum est, quando Lazarum suscitavit¹: nam ibi scriptum est, quod turbaverit semetipsum, ut hoc intelligatur et ubi non scriptum legitur, et tamen eum legitur fuisse turbatum. Affectum quippe humanum, quando oportuisse judicavit, in se ipso potestate commovit, qui hominem totum potestate suscepit.

TRACTATUS LXI.

Ab eo quod Dominus ait: *Amen, amen dico vobis quia unus ex vobis tradet me*: usque ad id, *Ille est cui ego tinctum panem porrexero*.

I. Hoc Evangelii capitulum, fratres, ita nobis exponendum hac lectione propositum est: ut jam etiam de traditore Domini per panem tinctum eique porrectum satis evidenter expresso aliquid dicere debeamus. Et de illo quidem, quod eum jam demonstraturus Jesus turbatus est spiritu, præterito sermone disserui: sed fortassis quod ibi non dixi, etiam hoc nobis Dominus significare sua perturbatione dignatus est, quod scilicet falsos fratres, et dominici agri illa zizania ita necesse est usque ad messis tempus inter frumenta tolerari, ut quando ex eis

¹ Joan. xi, 33.

aliqua separari etiam ante messemurgens causa compellit, fieri sine Ecclesiae perturbatione non possit¹. Hanc perturbationem sanctorum suorum per schismaticos et hæreticos futuram, quodam modo prænuntians Dominus, præfiguravit in se ipso, cum exituro Juda homine malo, et commixtionem frumenti, in qua diu fuerat toleratus, separatione apertissima relicturo, turbatus est non carne, sed spiritu. Spirituales enim ejus in hujusmodi scandalis non perversitate, sed charitate turbantur: ne forte in separatione aliquorum zizaniorum, simul aliquod eradiceatur et triticum.

II. « Turbatus » itaque « est Jesus spiritu, et pro-
« testatus est, et dixit, Amen, amen dico vobis, quia
« unus ex vobis tradet me. Unus ex vobis², » numero,
non merito; specie, non virtute; commixtione corporali,
non vinculo spiritali; carnis adjunctione, non cordis socius
unitate: proinde non qui ex vobis est, sed qui ex
vobis exiturus est. Nam quomodo erit verum quod protestatus
est Dominus, et dixit, « Unus ex vobis: » si verum est quod ait
idem ipse in Epistola sua, cujus est hoc Evangelium: « Ex nobis
exierunt, sed non erant ex nobis: nam si fuissent ex nobis,
mansissent utique nobiscum³? » Non erat igitur ex illis Judas:
mansisset enim cum illis, si esset ex illis. Quid est ergo,
« Unus ex vobis tradet me: » nisi, Unus ex vobis exiturus est,
qui me tradet? Quia et ille qui ait, Si fuissent ex nobis, mansissent
utique nobiscum: jam dixerat, Ex nobis exierunt. Ac per hoc
utrumque verum est, et nobis, et non ex nobis: secundum aliud
ex nobis, secundum aliud non ex nobis: secundum communionem
sacramentorum ex nobis, secundum suorum proprietatem criminum
non ex nobis.

III. « Aspiciebant ergo ad invicem Discipuli, hæsitant-

¹ Matth. III, 30. — ² Joan. XIII, 21. — ³ I Joan. II, 19.

« tes de quo diceret⁴. » Sic quippe in eis erat erga Magistrum suum pia charitas, ut tamen eos humana alterum de altero stimularet infirmitas. Nota quidem sibi erat cujusque conscientia, verumtamen quia proximi erat ignota, ita sibi unusquisque erat certus, ut incerti essent et in cæteris singuli, et in singulis cæteri.

IV. « Erat ergo recumbens unus ex Discipulis ejus in sinu
« Jesu, quem diligebat Jesus². Quid dixerit, « in sinu, » paulo post ait, ubi dicit, « supra pectus Jesu³. » Ipse est Joannes cujus est hoc Evangelium, sicut postea manifestat⁴. Erat enim eorum hæc consuetudo qui sacras litteras nobis ministrarunt: ut quando ab aliquo eorum divina narrabatur historia, cum ad se ipsum veniret, tanquam de alio loqueretur, et sic se insereret ordini narrationis suæ, tanquam rerum gestarum scriptor, non tanquam sui ipsius prædicator. Nam et hoc sanctus Matthæus fecit, qui cum in textu narrationis suæ venisset ad se ipsum: « Vidit, inquit, in telonio sedentem quemdam publicanum, « nomine Matthæum, et ait illi: Sequere me⁵. » Non ait, Vidit me, et dixit mihi. Hoc fecit et beatus Moyses, ita de se ipso tanquam de alio cuncta narravit, et ait: « Dixit Dominus ad Moysen⁶. » Inusitatus apostolus Paulus, non in historia, ubi rerum gestarum suscipitur explicanda narratio, sed in Epistola hoc fecit. Nam utique de se ipso ait: « Scio hominem in Christo ante annos quatuordecim, sive « in corpore, sive extra corpus, nescio, Deus scit, rap- « tum hujusmodi usque in tertium coelum⁷. » Quocirca quod etiam hic beatus Evangelista non ait, Eram recumbens in sinu Jesu, sed ait: « Erat recumbens unus ex Discipulis: » nostrorum octorum consuetudinem agnoscamus potius quam miremur. Quid enim deperit veritati,

¹ Joan. XIII, 22. — ² Ibid. 23. — ³ Ibid. 25. — ⁴ Id. XXI, 20 et 24. — ⁵ Matth. IX, 9. — ⁶ Exod. VI, 1, etc. — ⁷ 2 Cor. XII, 2.

quando et res ipsa dicitur, et modo quodam dicendi jactantia devitatur? Hoc quippe narrabat, quod ad ejus laudem maximam pertinebat.

V. Quid est autem, « quem diligebat Jesus? » Quasi alios non diligeret, de quibus idem ipse Joannes superius ait: « In finem dilexit eos. Et ipse Dominus, Majorem « hac charitatem nemo habet, quam ut animam suam « ponat pro amicis suis¹. » Et quis enumeret omnia divinarum testimonia paginarum, quibus Dominus Jesus, non illius neque eorum quæ tunc erant tantum, sed etiam post futurorum membrorum suorum, et totius Ecclesiæ suæ dilector ostenditur? Sed profecto latet hic aliquid, et pertinet ad sinum in quo recumbebat qui ista dicebat. Per sinum quippe quid significatur aliud quam secretum? Sed alius et opportunior locus, ubi nobis Dominus aliquid donet de hoc secreto, quantum sufficiat, dicere.

VI. « Innuvit ergo Simon Petrus, et dicit ei². » Notanda locutio est, dici aliquid non sonando, sed tantummodo innuendo: « Innuvit, inquit, et dicit: » utique innuendo dicit. Si enim cogitando aliquid dicitur, sicut Scriptura loquitur: « Dixerunt apud semetipsos³: » quanto magis innuendo, ubi jam foras qualibuscumque signis promittitur quod fuerat corde conceptum? Quid ergo dixit innuendo? quid nisi quod sequitur? « Quis est de quo dicit⁴? » Hæc verba Petrus innuivit: quia non sono vocis, sed motu corporis dixit. « Itaque cum recubisset ille supra pectus « Jesu⁵. » Hic est utique pectoris sinus, sapientiæ secretum. « Dicit ei, Domine quis est? Respondit Jesus, ille est « cui ego tinctum panem porrexero. Et cum tinxisset « panem, dedit Judæ Simonis Iscariotæ. Et post panem, « tunc introivit in illum sanatas⁶. » Expressus est tradi-

¹ Joan. xv, 13. — ² Id. xiii, 24. — ³ Sap. ii, 1. — ⁴ Joan. xiii, 24. — ⁵ Ibid. 25. — ⁶ Ibid. 26, 27.

tor, nudatæ sunt latebræ tenebrarum. Bonum est quod accepit, sed malo suo accepit, quia male bonum malus accepit. Verum de isto pane tincto qui porrectus est ficto, et de his quæ sequuntur, multa dicenda sunt: quibus necessarium est plus temporis, quam nunc habemus jam in istius fine sermonis.

TRACTATUS LXII.

Ab eo quod scriptum est, *Et cum tinxisset panem, dedit Judæ*: usque ad id, *Nunc clarificatus est filius hominis*.

I. Scio, charissimi, moveri posse nonnullos, sive pios ut requirant, sive impios ut reprehendant, quod postea quam panem tinctum traditori suo Dominus dedit, intraverit in illum Satanæ. Sic enim scriptum est, « Et cum « tinxisset panem, dedit Judæ Simonis Iscariotæ: et post « panem tunc introivit in illum Satanæ¹. » Dicunt enim, Ita-ne hoc meruit panes Christi porrectus de mensa Christi, ut post illum intraret in ejus Discipulum Satanæ? Quibus respondemus, hinc nos potius doceri, quam sit cavendum male accipere bonum. Multum quippe interest, non quid accipiat, sed quis accipiat: ne quale sit quod datur, sed qualis sit ipse cui datur. Nam et bona obsunt, et mala prosunt, sicut fuerint quibus dantur. « Peccatum, inquit « Apostolus, ut appareat peccatum, per bonum mihi operatum est mortem². » Ecce per bonum factum est malum, dum male accipitur bonum. Itemque ipse ait: « In

¹ Joan. xiii, 26, 27. — ² Rom. vii, 13.

« magnitudine revelationum mearum ne extollar, datus
 « est mihi stimulus carnis meæ, angelus Satanæ qui me
 « colaphizet : propter quod ter Dominum rogavi, ut au-
 « ferret eum a me, et dixit mihi; Sufficit tibi gratia mea,
 « nam virtus in infirmitate perficitur¹. » Ecce per malum
 factum est bonum, dum bene accipitur malum. Quid ergo
 miraris si datus est Judæ panis Christi, per quem manci-
 paretur diabolo : cum videas e contrario datum Paulo
 angelum diaboli, per quem perficeretur in Christo? Ita et
 malo bonum obfuit, et malum bono profuit. Recordamini
 unde sit scriptum : « Quicumque manducaverit panem,
 « aut biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis
 « et sanguinis Domini². » Et de his erat sermo, cum hoc
 Apostolus diceret, qui Domini corpus velut alium cibum
 quemlibet indiscrete negligenterque sumebant. Hic ergo
 si corripitur qui non dijudicat, hoc est, non discernit a
 cæteris cibis dominicum corpus; quomodo damnatur qui
 ad ejus mensam fingens amicum, accedit inimicus? Si re-
 prehensione tangitur negligenta convivantis, qua poena
 percutitur venditor invitantis? Quid erat autem panis tra-
 ditori datus, nisi demonstratio cui gratiæ fuisset ingratus?

II. Intravit ergo post hunc panem Satanæ in Domini
 traditorem, ut sibi jam traditum plenius possideret, in
 quem prius intraverat ut deciperet. Neque enim non in
 illo erat quando perrexit ad Judæos, et de pretio tradendi
 Domini pactus est, cum hæc apertissime Lucas evangelista
 testetur et dicat : « Intravit autem Satanæ in Judam, qui
 « cognominabatur Iscariotes, unum de duodecim; et
 « abiit, et locutus est cum principibus sacerdotum³. »
 Ecce ubi ostenditur quod jam intraverat Satanæ in Judam.
 Prius ergo intraverat, immittendo in cor ejus cogitationem
 qua traderet Christum : talis enim jam venerat ad cenan-

¹ 2 Cor. xii, 7, etc. — ² 1 Cor. xi, 27. — ³ Luc. xxii, 3, 4.

dum. Nunc autem post panem intravit in eum, non ut
 adhuc alium tentaret, sed ut proprium possideret.

III. Non autem, ut putant quidam negligenter legentes,
 tunc Judas-Christi corpus accepit. Intelligendum est enim,
 quod jam omnibus eis distribuerat Dominus sacramentum
 corporis et sanguinis sui, ubi et ipse Judas erat, sicut sanc-
 tus Lucas evidentissime narrat¹ : ac deinde ad hoc ventum
 est, ubi secundum narrationem Joannis apertissime Do-
 minus per buccellam tinctam atque porrectam suum expri-
 mit traditorem fortassis per panis tinctionem, illius signifi-
 cans fictionem. Non enim omnia quæ tinguntur,
 abluuntur : sed ut inficiantur, nonnulla tinguntur. Si
 autem bonum aliquid hic significat tinctio, eidem bono
 ingratum non immerito est secuta damnatio.

IV. Adhuc tamen Judæ possesso, non a Domino, sed
 a diabolo, cum homini ingrato intrasset panis in ventrem,
 hostis in mentem : adhuc, inquam, tanti mali jam corde
 concepti plenus restabat effectus, cujus jam præcesserat
 damnandus affectus. Itaque cum Dominus panis vivus pa-
 nem mortuo tradidisset, et panem tradendo panis tradito-
 rem ostendisset : « Quod facis, inquit, fac citius². » Non
 præcepit facinus : sed prædixit Judæ malum, nobis bonum.
 Quid enim Judæ pejus, et quid nobis melius quam tradi-
 tus Christus, ab illo adversus illum, pro nobis præter il-
 lum? « Quod facis fac citius. » O verbum libentius parati,
 quam irati! o verbum non tam poenam exprimens prodi-
 toris, quam mercedem significans Redemptoris! Dixit
 enim, « Quod facis fac citius, » non tam in perniciem
 perfidi sæviendo, quam ad salutem fidelium festinando :
 quia traditus est propter delicta nostra, et dilexit Eccle-
 siam, et semetipsum tradidit pro ea³. Unde et de se ipso

¹ Luc. xxii, 19 et 21. — ² Joan. xiii, 27. — ³ Rom. iv, 25, et Ephes.
 v, 25.

dicit Apostolus : « Qui dilexit me, et tradidit se ipsum pro me¹. » Nisi ergo se traderet Christus, nemo traderet Christum. Quid habet Judas, nisi peccatum? Neque enim in tradendo Christo salutem nostram cogitavit, propter quam traditus est Christus, sed cogitavit pecuniæ lucrum, et invenit animæ detrimentum. Accepit mercedem quam voluit, sed nolenti est data quam meruit. Tradidit Judas Christum, tradidit Christus se ipsum : ille agebat negotium suæ venditionis, iste nostræ redemptionis. « Quod » facis, fac citius; » non quia tu potes, sed quia hoc vult qui totum potest.

V. « Hoc autem nemo scivit discumbentium ad quid » dixerit ei. Quidam enim putabant, quia loculos habebat Judas, quia dicit ei Jesus : Eme ea quæ opus sunt » nobis ad diem festum, aut egenis ut aliquid daret². » Habebat ergo et Dominus loculos, et a fidelibus oblata conservans, et suorum necessitatibus et aliis indigentibus tribuebat. Tunc primum ecclesiasticæ pecuniæ forma est instituta, ubi intelligeremus quod præcepit non cogitandum esse de crastino, non ad hoc fuisse præceptum, ut nihil pecuniæ servetur a sanctis³ : sed ne Deo pro ista serviatur, et propter inopiæ timorem justitia deseratur. Nam et Apostolus in posterum providens, ait : « Si quis » fidelis habet viduas, sufficienter tribuat eis, ut non » gravetur Ecclesia, quo veris viduis sufficere possit⁴. »

VI. « Cum ergo accepisset ille buccellam, exiit continuo. Erat autem nox. » Et ipse qui exivit, erat nox. « Cum ergo exisset » nox, « Ait Jesus : Nunc clarificatus » est filius hominis⁵. Dies ergo diei eructavit verbum⁶, » id est, Christus Discipulis fidelibus, ut audirent eum, et amarent sequendo : et nox nocti annuntiavit scientiam,

¹ Galat. II, 20. — ² Joan. XIII, 28, 29. — ³ Matth. VI, 34. — ⁴ I Tim. V, 16. — ⁵ Joan. XIII, 30. — ⁶ Psal. XVIII, 2.

id est, Judas Judæis infidelibus, ut venirent ad eum, et apprehenderent persequendo. Sed jam hinc in sermonem Domini, qui factus est ad pios, antequam teneretur ab impiis, intentior flagitatur auditor : et ideo eum præcipitare non debet, sed differre potius disputator.

TRACTATUS LXIII.

De eo quod Dominus ait : *Nunc clarificatus est filius hominis* : usque ad id, *Et continuo clarificabit eum.*

I. INTENDAMUS mentis obtutum, et adjuvante Domino, Deum requiramus. Divini cantici vox est : « Quærite Deum, » et vivet anima vestra¹. » Quæramus inveniendum, quæramus inventum. Ut inveniendus quærat, occultus est : ut inventus quærat, immensus est. Unde alibi dicitur : « Quærite faciem ejus semper². » Satiat enim quærentem in quantum capit : et invenientem capaciorem facit, ut rursus quærat impleri, ubi plus capere cœperit. Non ergo ita dictum est : Quærite faciem ejus semper, quemadmodum de quibusdam : « Semper discentes, et ad scientiam » veritatis nunquam pervenientes³ : » sed potius sicut ille ait : « Cum consummaverit homo, tunc incipit⁴ : » donec ad illam vitam veniamus, ubi sic impleamur, ut capaces non efficiamur, quia ita perfecti erimus, ut jam non proficiamus. Tunc enim ostendetur nobis, quod sufficit nobis. Hic autem semper quæramus, et fructus inventionis non sit finis inquisitionis. Neque enim propterea

¹ Psal. LXXVIII, 33. — ² Id. CIV, 4. — ³ 2 Tim. III, 17. — ⁴ Eccli. XVIII, 6.

non semper, quia hic tantum: sed ideo hic semper dicimus esse quærendum, ne aliquando hic putemus ab inquisitione cessandum. Nam et de quibus dictum est: Semper discentes, et ad veritatis scientiam nunquam pervenientes: hic sunt utique semper discentes: cum vero de hac vita exierint, jam non erunt discentes, sed erroris sui mercedem recipientes. Sic enim dictum est, Semper discentes, et ad veritatis scientiam nunquam pervenientes: tanquam diceretur, Semper ambulantes, et ad viam nunquam pervenientes. Nos autem semper ambulemus in via, donec eo veniamus, quo ducit via: nusquam in ea remaneamus: atque ita, et quærendo tendimus, et inveniendū ad aliquid pervenimus, et ad id quod restat, quærendo et inveniendū transimus, quousque ibi fiat finis quærendi, ubi perfectioni non superest intentio proficiendi. Hæc prælocutio, dilectissimi, intentam fecerit Charitatem Vestram ad istum Domini sermonem, quem ad Discipulos habuit ante passionem: profundus est enim, et utique ubi multum laboraturus est disputator, non remissus debet esse auditor.

II. Quid ergo ait Dominus postea quam Judas exiit, ut citius faceret quod erat facturū; hoc est Dominum traditurus? Quid ait dies, cum exisset nōx? Quid ait Redemptor, cum exisset venditor? « Nunc, inquit, clarificatus est filius hominis¹. » Quare « nunc? » Numquid quia exiit qui tradat, quia imminet qui teneant et occidant? Ita-ne « nunc clarificatus est, » quia prope est ut humilietur amplius: cui jam impendet ut alligetur, ut judicetur, ut condemnetur, ut irrideatur, ut crucifigatur, ut interimatur? Hæccine est clarificatio, an potius humiliatio? Nonne quando miracula faciebat, ait tamen de illo iste Joannes: « Spiritus non erat datus, quia Jesus

¹ Joan. xiii, 31.

» nondum erat glorificatus²? » Tunc ergo nondum erat glorificatus, cum mortuos suscitaret; et nunc est glorificatus, cum mortuis propinquaret? Nondum erat glorificatus faciens divina, et glorificatus est passurus humana? Mirum, si hoc Deus ille magister significabat et docebat his verbis. Altius est perscrutandum Altissimi dictum, qui se aliquantum manifestat ut inveniamus, et iterum occultat ut inquiramus, et de inventis ad inveniendā tanquam passibus innitatur. Video hic aliquid quod præfigeret magnum aliquid. Exiit Judas, et clarificatus est Jesus; exiit filius perditionis, et clarificatus est filius hominis. Ille quippe exierat, propter quem dictum erat eis: « Et » vos mundi estis, sed non omnes². » Exeunte itaque immundo, omnes mundi remanserunt, et cum suo mundatore manserunt. Tale aliquid erit cum victus a Christo transierit hic mundus, et nemo in populo Christi remanebit immundus: cum zizaniis a tritico separatis, justi fulgebunt sicut sol in regno Patris sui³. Hoc futurum prævidens Dominus, et nunc significatum esse contestans, discedente Juda tanquam zizaniis separatis, remanentibus tanquam tritico Apostolis sanctis. « Nunc, inquit, clarificatus est filius hominis: » tanquam diceret: Ecce in illa mea clarificatione quod erit, ubi malorum nullus erit, ubi bonorum nullus perit. Sic autem non est dictum: Nunc significata est clarificatio filii hominis, sed dictum est: « Nunc clarificatus est filius hominis: » quemadmodum non est dictum. « Petra significabat Christum, sed » Petra erat Christus⁴. » Nec dictum est: Bonum semen significabat filios regni, aut zizania significabat filios maligni: sed dictum est: « Bonum semen hi sunt filii regni, » zizania autem filii maligni⁵. » Sicut ergo solet loqui

¹ Joan. vii, 39. — ² Id. xiii, 10. — ³ Matth. xiii, 43. — ⁴ 1 Cor. x, 4. — ⁵ Matth. xiii, 38.